

Nahoře a dole – anebo je to ještě jinak?

FS ČCE v Plzni – západní sbor, 2. března 2025, neděle proměnění

„Žádná tma pro tebe není temná: noc jako den svítí, temnota je jako světlo.“ (Ž 139,12)

Děkujeme ti, náš dobrý Bože, za dnešní probuzení a za pozvání k tobě. Přidáváme se i v této modlitbě ke slovům písně, že po tobě toužíme, na tebe očekáváme. Vyznáváme ti, že jsme bez tebe prázdní, bezradní a ztracení. Vyhlížíme k tobě – milosrdnému, citlivému a milujícímu Bohu, a zároveň k tobě jako Pánu světa, k tomu, kterému patří veškerá moc na nebi i na zemi. Prosíme dej nám i dnes prohlédnout a spatřit tvoji slávu, skrze cestu tvého Syna Ježíše Krista poznat tvoji moc a věřit v tvoji pomoc. Amen

1. čtení – Ex 34,29-35:

Když pak Mojžíš sestupoval z hory Sínaje, měl při sestupu z hory desky svědectví v rukou. Mojžíš nevěděl, že mu od rozhovoru s Hospodinem září kůže na tváři. Když Áron a všichni Izraelci uviděli, jak Mojžíšovi září kůže na tváři, báli se k němu přistoupit. Ale Mojžíš je zavolal, i vrátili se k němu Áron a všichni předáci pospolitosti a Mojžíš k nim promluvil. Potom přistoupili všichni Izraelci a on jim přikázal všechno, o čem s ním Hospodin mluvil na hoře Sínaji. Když k nim Mojžíš přestal mluvit, dal si na tvář závoj. Kdykoli Mojžíš vstupoval před Hospodina, aby s ním mluvil, odkládal závoj, dokud nevyšel. Pak vycházel, aby k Izraelcům mluvil, co mu bylo přikázáno. Izraelci spatřili Mojžíšovu tvář a viděli, jak mu kůže na tváři září. Proto si Mojžíš dával na tvář závoj, pokud nešel mluvit s Hospodinem.

2. čtení – text kázání: Lk 9,28-43a

Za týden po této rozmluvě vzal Ježíš s sebou Petra, Jana a Jakuba a vystoupil na horu, aby se modlil. A když se modlil, nabyla jeho tvář nového vzhledu a jeho roucho bělostně zářilo. A hle, rozmlouvali s ním dva muži – byli to Mojžíš a Eliáš; zjevili se v slávě a mluvili o jeho cestě, kterou měl dokonat v Jeruzalémě. Petra a jeho druhy obestřel těžký spánek. Když se probrali, spatřili jeho slávu i ty dva muže, kteří byli s ním. Vtom se ti muži od něho začali vzdalovat; Petr mu řekl: „Mistře, je dobré, že jsme zde; udělejme tři stany, jeden tobě, jeden Mojžíšovi a jeden Eliášovi.“ Nevěděl, co mluví. Než to dopověděl, přišel oblak a zastínil je. Když se ocitli v oblaku, zmocnila se jich bázeň. A z oblaku se ozval hlas: „Toto jest můj vyvolený Syn, toho poslouchajte.“ Když se hlas ozval, byl už Ježíš sám. Oni umlkli a nikomu tehdy neřekli nic o tom, co viděli.

Když příštího dne sestoupili z hory, vyšel mu vstříc veliký zástup. A hle, jakýsi muž ze zástupu volal: „Mistře, prosím tě, ujmi se mého syna, vždyť je to mé jediné dítě; hle, zachvacuje ho duch, takže znenadání vykřikuje, a lomcuje jím, až má pěnu kolem úst; jen stěží od něho odchází a tak ho moří. Prosil jsem už tvé učedníky, aby ho vyhnali, ale nemohli.“ Ježíš odpověděl: „Pokolení nevěřící a zvrácené, jak dlouho ještě mám být s vámi a snášet vás? Přiveď sem svého syna!“ Ještě než k němu přišel, démon ho povalil a zkroutil křečí. Ježíš pohrozil nečistému duchu, uzdravil chlapce a vrátil jej otci. Všichni žasli nad velikou Boží mocí.

Zdá se mi, že v evangelické tradici se o osobních zkušenostech víry mnoho nemluví. I když naše sborové společenství je v tomhle ohledu velmi různorodé a pestré, mám za to, že mezi evangelíky obecně spíše převládá přesvědčení, že osobní zkušenost víry je nejen velmi těžko popsitelná, ale především, že spiritualita je věc osobní, intimní a vnitřní. A že je to zboží natolik vzácné, že se s ním moc nemá chodit na trh. Musím přiznat, že ta zdrženlivost je mi v něčem sympatická. Víra je osobní, důvěrná zkušenost, jen těžko přenositelná do života někoho jiného. Na druhou stranu (jak píše apoštol Petr 1Pt 3,15), máme být také připraveni vydávat počet ze své víry, nemáme se stydět o své cestě k víře promluvit, zvláště když se nás někdo zeptá.

Vůbec si netroufám předepisovat, jak by to mělo být správně. Vždyť kolik je různých lidí, tolik bychom mohli najít způsobů prožívání víry a vztahu s Pánem Bohem. Ale mám radost, když ty

naše osobní, intimní a důvěrné zkušenosti víry i mezi námi – zdrženlivými evangelíky – občas problesknou. Tu překvapivě ve zdánlivě neduchovním rozhovoru, tu při sdílení nad slovy Písma na biblické hodině, tu při neformální modlitbě... Věřím, že každý z nás svoji víru nějak prožíváme, že je pro nás víc než jen racionálním vyznáním, rodinnou tradicí nebo jen názorovým přesvědčením. Náš osobní vztah víry tepe pod povrchem viditelného, podobně jako pod zamrzlým korytem potoka stále proudí živá a nezkrotná bystrá voda. (Vždyť jinak bychom tady pravděpodobně vůbec neseděli...)

Máme dnes před sebou evangelijní příběh Proměnění na hoře. Ježíš s nejužším jádrem svých následovníků – s Petrem, Janem a Jakubem – stoupá na horu, aby se modlil. Skoro to vypadá, že čas modlitby byl už tehdy v představách některých lidí spojen s příšernou nudou. Protože všichni tři učedníci, sotva se Ježíš začne modlit, usnou. (Na jejich omluvu: vykladači připomínají, že se to odehrálo v noci.) Přesto: Dosud největší „duchovní zkušenost“ učedníků paradoxně začne tím, že to prostě zaspí. Je to vlastně docela výmluvný obraz našich „zkušeností“. Nejsou výsledkem našeho úsilí, náboženského snažení ani intenzivního soustředění. Naopak, přichází spíš jako navštívení, jako dárek, bez našeho přičinění. Kdyby to tehdy záleželo jen na učednících, spali by tam možná ještě dnes. Kdyby i nás Pán Bůh „neprobudil“ a nedal se nám poznat, on sám ze své vlastní iniciativy, byli bychom dosud bez víry. V tomhle smyslu je víra i veškerá duchovní zkušenost dar. Když učedníci otevrou oči, uvidí Ježíše – jeho tvář proměněnou a roucho zářící – jak rozmlouvá s Mojžíšem a Eliášem. V tu chvíli se ozve Petr: „Mistře, postavme tu tři stany...“ Jako by chtěl tu chvíli zadržet. Strašně moc by chtěl, aby ten zážitek neodešel, ale trval dál. Jenže právě tehdy se všechno začne ztrácet, Mojžíš s Eliášem kamsi mizí a vše zahalí mrak.

A jsme u těch zkušeností: Bratři a sestry, také máte svá „nahoře“? Znáte chvíle, kdy cítíte, že je Pán Bůh blízko, kdy se vás dotýká Boží milost a láska, vaše modlitby jsou vyslyšeny, srdce by chtělo zpívat a vaše víra dostává křídla? Prožíváte někdy podobná „proměnění na hoře“, osobní a důvěrná „setkání“ s Pánem Bohem? A jestli ano – taky jste si někdy přáli, podobně jako Petr, aby to neskončilo? Abyste se stále vezli na té vlně Boží milosti a požehnání? Jenže, pokud to vůbec nějak podobně prožíváme (a já vůbec netvrdím, že to tak nutně musí být), tohle zpravidla bývají jen pomíjivé okamžiky. Jako kdyby v našich životech víry byly časy všední, obyčejné a běžné, a do toho občas zasvítilo něco mimořádného, výjimečného, svatého, prostě „hora Proměnění“.

Jenže učedníkům vzápětí začíná ještě druhé dějství: První představení skončilo, teď mají jít mezi lidi, sestoupit dolů, do všední reality. Začal další nový den. Ježíši a učedníkům vychází vstříc zástup lidí v čele s mužem, který má nemocného syna, své jediné dítě. Kraličtí jeho stav popisují slovy: „*A aj, duch jej napadá, a [on] i hned křičí, a lomcuje jím slinícím se, a nesnadně odchází od něho, sápage jím.*“ Může to být příznačný popis i pro naše pachtění se životem, pro naše údolí, do nichž také zapadáváme a jimiž někdy procházíme... „*Prosil jsem už tvé učedníky, aby ho vyhnali, ale nemohli.*“ (40), říká nešťastný otec. Neschopnost učedníků (těch, co zůstali dole) tu stojí v ostrém kontrastu se schopností a mocí Ježíše. Učedníci bez Ježíše nejsou schopni ničeho. Ale Ježíš schopný je – a onoho chlapce uzdraví. Všichni žasli. Proč nám někdy připadá, že Bůh neslyší? Záznaky se nedějí a všude kolem je tma? „*Pokolení nevěřící a zvrácené.*“ – vytýká Ježíš učedníkům a s nimi možná i nám. Jak moc by se chtělo utéct zase někam nahoru/na horu. Zavolat: „Ježíši, připrav zase nějaký pěkný výlet, nějaké překvapení!“ Zažít tak zase nějakou horu Proměnění! Jenže podle Ježíše tohle není cesta... Musíme se ještě na chvíli vrátit zpátky: Ježíš na tu horu přece nešel jen kvůli sobě, ale také kvůli učedníkům. Proto je vzal s sebou, a s nimi i nás, abychom nahlédli k podstatnému. Co učedníci na té hoře vlastně zažili? Co si z hory odnesli? Jaký je rozdíl mezi učedníky při cestě na horu a při cestě dolů?

Jejich chvíle na hoře bychom mohli (kromě toho spánku) rozdělit na dvě fáze. Nejprve přichází vidění a poté slyšení. Učedníci nejprve vidí Ježíše rozmlouvat s Mojžíšem a Eliášem. Ti dva jsou představiteli Písma – zákona a proroků. Také to jsou (ještě spolu s Henochem) jediné postavy starozákonních Písem, nad kterými smrt nemá moc. Eliáš byl vzat do nebe na

ohnivém voze a Mojžíš sice zemřel, ale jeho hrob nebylo možno nalézt, zůstal prázdný, protože Bůh vzal jeho tělo k sobě (jak naznačuje epištola Judova, Ju 1,9). Učedníci mají nejprve vědět, že Ježíš má dobré styky. Tyká si s Písmem, s celou tou cestou víry jejich otců. Jenže tenhle obraz (vidění) učedníkům zmizí ve chvíli, kdy ho chtějí zadržet, kdy se ho chtějí zmocnit. A místo toho uslyší hlas: „Toto je můj vyvolený Syn, toho poslouvejte.“ V Písmu tak proti sobě stojí dvě cesty – vidění a slyšení. Zatímco vidění je pomíjivé, nejisté, nedokáže člověka trvale orientovat a udržet na cestě víry, slyšení je něco, co je pevné a jisté, na čem se vyplatí stavět. Vždyť podle Písma je víra ze slyšení, nebo jak překládá EP ze zvěstování (Ř 10,17). Co tedy máme spolu s učedníky zaslechnout? Na čem máme stavět?

Vezměte Ježíše vážně. Postavte si před oči jeho cestu, jeho vzor. Jaká byla jeho cesta? Mojžíš a Eliáš s Ježíšem „*mluvili o jeho cestě, kterou měl dokonat v Jeruzalémě*“. Na téhle zemi Ježíš nepochybně vykonal pro druhé mnohé zázraky. Jenže také sám skončil na kříži. Copak nemohl udělat zázrak i pro sebe? Místo toho na sebe nechal dopadnout všechnu lidskou zlobu a bídu člověka... Vezměte Ježíše vážně, postavte si před oči celou jeho cestu. Celou – i Jeruzalém a jeho smrt na kříži. I tam byl totiž Bůh přítomen svojí mocí. Jestli tohle platí, pak také platí, že Pán Bůh je s námi i tam, kde si myslíme, že není, že být ani nemůže. Je s námi v našich bídách, průsvihách, nemocech, prohrách, ve všem tom bahně našeho světa. Není jenom na vrcholcích hor, není s námi jen v těch šťastných pomíjivých okamžicích. Je s námi i tehdy, když se zdánlivě nic neděje, a dokonce je i v těch údolích, je svojí mocí přítomen i v našich nocích. Ne vždycky zázračně mění okolnosti, ale je schopen zásadně proměnit perspektivu našeho duchovního zraku a něco podstatného měnit v nás. Pokud tohle nahlédneme, pak můžeme jít životem s důvěrou. Protože jsme se setkali s nebesy, tak naše tvář může zářit podobně jako tvář Mojžíšova, jako tvář Ježíšova při proměnění na hoře. Pokud takto s důvěrou jdeme životem, pak naše tvář může zářit i v našich slabostech a údolích. Protože víme, že Boží moc a pomoc platí a je přítomna i tam.

Ve skutečné víře není žádné nahoře a dole. Boží moc je právě v tom obyčejném, všedním a veskrze lidském, i v našem bloudění a v našich zápasech. Vždyť v Ježíši Kristu se Bůh sám stal člověkem. Co jiného to znamená, než že právě v tom nejlidštějším se s ním můžeme potkat? A můžeme se s ním potkávat i v přijímání všedního chleba a obyčejného vína, které se ve víře v něj stávají neobyčejným, stávají se Kristovou přítomností, posilou na cestě víry. Amen

Dobrý Bože, děkujeme za ujištění tvé přítomnosti v našem světě a v našich životech. Prosíme o sílu ti důvěřovat, v radosti i v bolesti, tam kde se nám daří, tam, kde se z našeho pohledu nedaří, i tam kde se nám zdá, že se nic neděje. Dej nám sílu věřit ve smysl tvé cesty, dej odvahu zastávat se pravdy, spravedlnosti a práva, dej nám moudrost ke každodennímu životu, každému z nás tam, kam si nás postavil... Prosíme, ať je pro nás nadcházející čas postní příležitostí k zastavení, naslouchání tomu, co je důležité, nové životní orientaci, ať je pro nás příležitostí k setkání s tebou. Amen

Poslání – 2K 3,18:

Na odhalené tváři nás všech se zrcadlí slavná zář Páně, a tak jsme proměňováni k jeho obrazu ve stále větší slávě – to vše mocí Ducha Páně.